

CREATIVITATEA

Creativitatea poate fi concepută drept comportament sau activitate psihică constând în a produce ceva nou (în raport cu ce este vechi, cunoscut, uzual, banal). În psihologie, creativitatea are trei accepțiuni distincte:

- comportament și activitate psihică
- structură a personalității
- caracteristică a unor grupuri

În fiecare domeniu de activitate umană, regăsim comportamente creative. Astfel vorbim de creativitate artistică, științifică, tehnică, administrativă.

Fiecare etapă de dezvoltare a personalității presupune existența unor modalități creative proprii în funcție de posibilitățile specifice vârstei și în conformitate cu legile de dezvoltare a personalității.

Factorii care influențează dezvoltarea creativității se împart în două categorii: vectorii și operațiile

Vectorii sunt stări și dispoziții energetice ce incită la acțiune (favorabili creativității) sau inhibă acțiunea (defavorabili creativității). Operațiile și sistemele operatorii se diferențiază și ele după gradul în care favorizează dezvoltarea creativității: operațiile rutiniere presupun reproducerea unor structuri învățate, automatizate; Operațiile euristice presupun elaborarea unor soluții noi pentru problemele individului. Operațiile și vectorii formează baza atitudinii creative a individului: prin „atitudine creativă” înțelegem acel comportament al individului caracterizat printr-un raport optim între vectorii creativi și operațiile euristice.

Există mai multe tipuri de creativitate. I. Taylor distinge cinci niveluri de afirmare a creativității:

creativitate expresivă – este prezentă în desenele sau în activitatea curentă a copiilor

creativitatea productivă – decurge din găsirea unor modalități originale de utilizare a proceselor psihice (gândire, percepție)

creativitate inovativă – constă din recombinarea unor elemente diferite pentru a realiza o nouă structură

creativitatea inventivă – presupune transformarea fundamentală a unui domeniu, prin generarea de noi principii și de noi metode

creativitate emergentă – presupune un grad mare de originalitate și constă din aplicarea unui principiu nou, care să ducă la revoluționarea unui întreg domeniu al cunoașterii. Fiecare dintre tipurile de creativitate propuse de Taylor reprezintă un nivel diferit al demersului creativ. Ele formează o ierarhie din punctul de vedere al complexității metodelor implicate în realizarea lor.

Creativitatea este un proces care presupune eforturi îndelungate. Psihologul englez G. Wallas stabilește patru stadii ale procesului creației: stadiul pregătitor, stadiul incubației, stadiul iluminării, stadiul verificării .

- stadiul pregătitor – se produce o mobilizare a subiectului, intervin analize, colectări de materiale, schițări de planuri, experimente mintale
- stadiul incubației – se desfășoară la nivel subconștient sau chiar inconștient și poate fi de durată mare
- stadiul (momentul) iluminării – este momentul când apare în planul conștiinței noua soluție
- stadiul verificării – are loc evaluarea soluției și definitivarea ei

Pe lângă foarte mulți factori care favorizează creativitatea, există și multe piedici care sunt denumite blocaje ale creativității. Există trei categorii de blocaje ale creativității: blocaje sociale, blocaje metodologice, blocaje emotive:

blocaje sociale:

conformismul: tendința de a gândi la fel ca majoritatea din dorința de a evita suspiciunea și dezaprobarea celorlalți

blocaje metodologice:

rezistența la schimbare: tendința de a păstra vechile tipare și scheme ale gândirii

blocaje emotive:

teama de a nu greși: tendința de a evita soluțiile originale pentru că ele ar putea să nu fie validitate de ceilalți

O formă aparte a creativității o reprezintă creativitatea de grup. Ea prezintă câteva avantaje esențiale, oferind posibilități inedite de creare a noului, a ineditului. Cele mai cunoscute forme (metode) de dezvoltare a creativității de grup le constituie brainstormingul și sinectica: Brainstormingul, numit și „filosofia marelui Da” sau „strategia asaltului de idei” reprezintă cea mai cunoscută metodă de dezvoltare a creativității de grup; sinectica exploatează potențialul cognitiv al metaforelor și al limbajului poetic în ansamblu.

Omul a fost și se află într-un continuu proces de creație care l-a separat definitiv de lumea animală. Această „naștere a noului” constituie forma cea mai înaltă a activității omenești, cea dimensiune a personalității pe care o numim „creativitate”.